

Stylistika

Příruční mluvnice češtiny. Kolektiv autorů
ÚČJ FF MU v Brně, 1996, s. 699-728.

Stylistika

- věda o systému stylistických jazykových prostředků
- různé jaz. projevy – různé **jazykové styly** (rozhovor, odb. článek, žádost, povídka)

Jazykový styl

- **výběr** a využívání **jaz. prostředků** všech rovin jazyka v závislosti na komunikační sféře, situaci, vztahu mluvčího a adresáta apod.
- výsledek výběru jaz. prostředků z množin prostředků konkurenčních
- **záležitost řeči** (jazyk v komunikační akci)

styl x stylizace

- **styl** = sloh, forma komunikátu
- **stylizace** = slohotvorný proces

Funkční styly

- závisí na zaměření a funkci projevu
- **základní funkční styly** (Pražská škola – B. Havránek, 20.-30.léta 20. stol):
hovorový (konverzační), pracovní (věcný), vědecký, básnický, novinářský.
- **později:** *prostě sdělovací, odborný, publicistický, umělecký, administrativní (jednací)*
- vyznačují se lexikálními a gram. zvláštnostmi

Jazykové prostředky

- stylistika nemá vlastní jaz. prostředky
- nositelem stylist. významů jsou prostředky všech jaz. rovin, které plní stylistickou funkci jako doplněk ke svým funkcím základním

Doplňující stylistické významy (konotace)

- **funkčně stylistický význam**
(oblast života, v níž komunikace probíhá)
- **expresívně stylistický význam**
(typ situace, v nichž se obvykle JP užívají)
- **stylisticky hodnotící význam**
společenské hodnocení označovaných jevů

Stylistické významy

- jsou spojeny s jaz. jednotkami jako odraz jejich přednostního užívání v určitých situacích a kontextech
- **stylistické normy** – existují objektivně, mluvčí vnímá jejich narušení (liter. postupy: parodie, travestie, anekdoty)

Styly promluvové x obecné

- **promluvové styly** – individuální, jedinečné
- **obecné styly** – zobecnění promluvoových stylů (na základě vyčlenění slohotvorných / stylotvorných faktorů)

Slohotvorné faktory

- **objektivní** (mimopersonální) – záleží v podmínkách a funkcích komunikace (objektivně daná regulace výběru výraz. prostředků)
- **subjektivní** (personální) – jsou spjatý s osobou n. typem komunikujícího subjektu

Styly objektivní

objektivní faktory

- mluvený x psaný způsob komunikace
- přítomnost x nepřítomn. adresáta
- zaměření na určitý typ adresáta
- monologická x dialog. situace
- oficiální x neoficiální prostředí

objektivní styly

- s. projevů mluvených x psaných
- s. kontaktní x nekontakt.
- s. adresní
- s. monologické x dialog.
- s. oficiální x familiární

Styly objektivní

objektivní faktory

- komunikační funkce věcná x estetická
- vyvázanost z komunikační situace

objektivní styly

- funkční styly věcné x estetizované
- styly komunikačně nezávislé

Styly subjektivní

subjektivní faktor

- pohlaví
- věk
- všeobecné vzdělání
- odborné vzdělání, zaměstnání
- zájmy
- příslušnost k ideologii
- psychický typ
- psychický stav

subjektivní styl

- s. mužský x ženský
- s. věkových skupin
- s. lidí vzděl. x nevzděl.
- s. profesní
- s. zájmové
- s. ideologické
- psychické s. trvalé
- psychické s. situační